

Darlledu yng Nghymru II

Papur Trafod

Adolygiad S4C:
Cyfle i ddatganoli
darlledu i Gymru

CYMDEITHAS YR IAITH GYMRAEG

“Darlledu yng Nghymru II” - Papur Trafod

*Adolygiad S4C:
Cyfle i ddatganoli darlledu i Gymru*

Cyflwyniad	2
Darlledu yng Nghymru	3
Cyd-destun rhyngwladol	4
Camau tuag at ddatganoli	6
Barn y Gymdeithas	7
Buddion y Gyfundrefn ddatganoledig ar gyfer Cymru a'r Gymraeg	8
Ariannu'r gyfundrefn	9
Casgliadau	11
<i>Atodiadau</i>	<i>12-16</i>

Cyflwyniad

Cynhelir adolygiad o S4C eleni ac mae'n deg dweud bod hyn yn cynrychioli cyfle prin iawn i edrych yn fanwl ar fanylion y diwydiant darlledu yng Nghymru. Yn ogystal, mae Gweinidog Swyddfa Cymru wedi datgan bod hyn yn gyfle i ystyried datganoli darlledu, gan ddweud bod trafodaeth o'r fath yn 'anochel' wrth gynnal yr adolygiad.

Galwodd llyfryn polisi y Gymdeithas 'Darlledu yng Nghymru', a gyhoeddwyd ym 1970, am sefydlu tonfeddi radio Cymraeg a sianel deledu Cymraeg (Atodiad 1), ac mi gymrodd dros ddegawd i gyflawni'r ddau nod. Yn ogystal, bu sefydlu sianel deledu Gymreig a gorsaf radio Gymreig, cyfrwng Saesneg ymysg rhai o'n galwadau yn 1970.

Ond, dechreuodd yr ymgyrchu dros y galwad am 'Awdurdod Darlledu Annibynnol i Gymru' gydag 'awdurdod llwyr dros ddarlledu yng Nghymru'. Gydag adolygiad S4C, credwn fod hi'n amserol ail-ymweld â'r cysyniadau hyn, gan hefyd ystyried pa gamau ychwanegol sydd eu hangen o ystyried y camau mawrion sydd wedi cael eu cymryd o ran technoleg yn ddiweddar.

Nawr bod Senedd ddatganoledig gyda ni yng Nghymru, ceir cyfle i greu cyfraith gwlad gall fod o fudd uniongyrchol i'r Gymraeg, i'r economi ac i ddemocratiaeth.

Mae'r ddadl dros ddatganoli darlledu yn un gref iawn. Mae'r maes wedi ei ddatganoli yng ngwledydd datganoledig eraill; Gwlad y Basg a Chatalonia ymysg eraill. Ac mae'r pwerau wedi cael eu defnyddio er lles eu hieithoedd nhw.

Darganfu pwyllgor trawsbleidiol Comisiwn Silk, a sefydlwyd gan Lywodraeth Prydain ei hunan, bod 60% o bobl Cymru o blaid datganoli darlledu yn ei gyfanrwydd i Gymru. Felly, mae gennym gefnogaeth y cyhoedd. Argymhellodd y Comisiwn ddatganoli i Gymru grant y Llywodraeth ar gyfer S4C yn unig; er i nifer o sefydliadau eraill ofyn iddynt fynd yn bellach. Fodd bynnag, mae Llywodraeth Prydain wedi gwrthod gweithredu argymhelliad y Comisiwn i ddatganoli i Lywodraeth Cymru'r ychydig filiynau o bunnau'n unig sy'n mynd o drethdalwyr i S4C.

Mae nifer o gyrff eraill a sefydliadau yn y maes yn galw ar i Lywodraeth Prydain fynd yn bellach hefyd, ac yn gweld rhinwedd y ddadl dros ddatganoli darlledu. Dywedodd Yr Athro Elan Closs Stephens, Ymddiriedolwraig y BBC, ar Radio Cymru'n ddiweddar: *"byddwn i'n falch o weld rhagor o atebolrwydd ... dwi o'r farn mai job Cymdeithas yr Iaith ydy pwyso, pwyso am rywbeth ... ac wedyn job y gwasanaeth sifil, y Llywodraeth [ac eraill] ... yw ceisio'r ffordd orau o wneud hynna ... rwy'n siwr bod yn bosib i wneud rhagor..."*¹

Mae gennym gyfle drwy'r adolygiad yma i ddechrau cyfnod newydd ar gyfer y cyfryngau yng Nghymru drwy ddatganoli'r maes i Gymru.

Darllledu yng Nghymru

Pe bai Cymru'n gorfod sefydlu system darllledu o'r newydd fory, beth fydden ni'n gorfod gwneud? Byddai angen sefydlu cyrff rheoleiddio a thechnolegol, gan gynnwys systemau i reoleiddio cynnwys ac i ddsrannu tonfeddi. Byddai angen strwythurau datblygu, rheoli, cynhyrchu a darllledu teledu Cymraeg, yn ogystal â theledu dwyieithog. Byddai hefyd angen systemau cyfatebol ar gyfer radio Cymraeg a dwyieithog, a hyn oll o fewn gweledigaeth ac egwyddor darllledu gyhoeddus. Byddai angen strwythurau a ffynonellau cyllido wrth gwrs. Byddai angen ystyried adeiladwaith a rhwydwaith darllledu cenedlaethol a lleol, gan gynnwys rôl darllledu fasnachol. Ymhlith pryderon eraill, nid oes digon o ddarllledu yng Nghymru sy'n annibynnol o'r BBC ar hyn o bryd (does dim newyddion teledu angen yn y Gymraeg, er enghraifft).

Wrth gwrs, gan nad ydym yn sôn am sefydlu system darllledu o'r newydd, mae angen dyfeisio proses esblygol sydd yn trawsnewid y sefyllfa bresennol.

Mae'n bwysig nodi bod gan Ogledd yr Iwerddon eisoes sbectwm sy'n cael ei rhannu rhwng dwy gyfundrefn - yr un Brydeinig ac un y Weriniaeth; gallai hynny osod cysail defnyddiol yng nghyd-destun Cymru.

Cyd-destun rhyngwladol

Dengys Gwlad y Basg a Chatalwnia, ymysg gwledydd eraill, ei fod yn gwbl bosib datganoli darlledu o fewn gwladwriaeth. Rhoddir isod trosolwg o sianeli a gorsafoedd yn y gwledydd hynny, gan gynnwys manylion am iaith, cynnwys a chynulleidfaoedd y gwahanol blatfformau, ynghyd ag arsylwadau ar strwythurau a ffynhonnellau cyllid y cyrff sydd yn gyfrifol amdanynt.

Euskal Irrati Telebista (EiTB), Gwlad y Basg

Sefydlwyd *Euskal Irrati Telebista* (EiTB) yng Ngwlad y Basg ym 1982, yr un flwyddyn a lansiwyd S4C yng Nghymru. Bryd hynny, lansiwyd un sianel deledu ac un orsaf radio. Erbyn hyn, mae EiTB yn gyfrifol am:

- 6 sianel deledu (ETB 1, ETB 2, Etb 3, ETB 4, ETB Sat, Canal Vasco)
- 5 orsaf radio (Euskadi Irratia, Radio Euskadi, Euskadi Gazeta, EiTB Irratia, Radio Vitoria)

Yn ogystal â sianeli a gorsafoedd sydd yn targedu cynulleidfaoedd cyffredinol (yn debyg i S4C a Radio Cymru efallai), gwelwn fod gwasanaethau penodol ar gyfer plant a phobl ifanc hefyd (Atodiad 2). Trwy'r rhain, gwasanaethir tua 700,000 o siaradwyr Basgeg y wladwriaeth a chymunedau ar wasgar yn Ewrop ac America Ladin. Mae platfformau EiTB yn darlledu yn y Fasgeg, y Sbaeneg ac yn ddwyieithog. Daw 86% o gyllid EiTB yn uniongyrchol o lywodraeth Gwlad y Basg, gyda'r gweddill yn cael ei chodi trwy hysbysebion. Mae gwerth nodi hefyd bod cwota 50% ar gyfer allbwn Basgeg ar radio masnachol yn ogystal.

Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCRTV), Catalwnia

Yn dilyn deddfwriaeth gan lywodraeth Catalwnia, sefydlwyd *Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals* (CCRTV) ym 1983. Fe'i lanswyd gydag un sianel deledu ac un orsaf radio. Heddiw, mae'r gorfforaeth yn gyfrifol am:

- 6 sianel deledu (TV3, El33, TV3CAT, 3/24, Super3, Esport3)
- 4 gorsaf radio (Catalunya Ràdio, Catalunya Música, Catalunya Informació, iCat FM)

Prif iaith pob un ohonynt yw'r Gatalaneg. Yn debyg i EitB, ceir sianel a gorsaf radio yn benodol ar gyfer plant a phobl ifanc (Atodiad 3). Noder iCat FM yn benodol, sef gwasanaeth amlblatfform sy'n gwneud defnydd helaeth o'r rhyngwryd a thechnoleg newydd. Er bod CCRTV yn gwasanaethu cynulleidfa gymharol fwy na'r rheini yng Ngwlad y Basg ac yng Nghymru (gyda thua 4 miliwn o siaradwyr brodorol Catalaneg), mae yna elfennau strwythurol i'w system darlledu datganoledig sydd yn haeddu ystyriaeth.

Yn wahanol i Wlad y Basg, rhannwyd cyfrifoldebau dros deledu a radio rhwng dau gorff CCRTV, sef *Televisió de Catalunya* a *Catalunya Ràdio*, gydag adrannau eraill o CCRTV yn gyfrifol am gynorthwyo'r rhain trwy farchnata, cynllunio, datblygu a thechnoleg. Ceir hefyd *CCRTV Interactiva* sydd yn creu a dosbarthu cynnwys rhyngweithiol, aml-gyfrwng ar gyfer yr adrannau uchod. Daw dros hanner (52%) o gyllid y gorfforaeth (h.y. CCRTV) trwy gyllideb cyffredinol llywodraeth Catalwnia, a'r gweddill o hysbysebion, nawdd, nwyddau a gwerthiant cynhyrchiadau gwreiddiol.

Yn y ddwy achos uchod, gwelwn fod systemau darlledu, a lanswyd yn yr un cyfnod ag S4C, wedi ehangu'n sylweddol dros y degawdau, tra bod y Gymraeg yn parhau i gael ei chyfyngu i un sianel ac un orsaf yn unig.

Credwn fod Cymru yn haeddu yr un fath o ddarpariaeth â'r hyn sy'n bodoli yng ngwladwriaethau eraill y byd.

Camau tuag at ddatganoli

Wrth ystyried y broses ddeddfwriaethol, y man cychwyn fydd dileu'r eithriad ym Mesur Cymru sy'n cadw'r pwerau dros ddarlledu yn ôl. Er na fydd hyn o reidrwydd yn newid pethau dros nos, byddai gan Senedd Cymru yr hawl i ddeddfu yn y maes darlledu. Mae'r broses dechnegol yn fwy cymhleth o ran dosrannu tonfeddi, addasu strwythurau cynhyrchu a chreu system cyllido (e.e. ffi drwydded Gymreig) ymhlith pethau eraill. Awgrymir datganoli fesul cam, a hynny gan ddechrau gyda rheoleiddio.

Felly, mae blaenoriaethau tymor byr o ran datganoli yn cynnwys:

1. Grymoedd i ddeddfu dros reoleiddio yr holl sbectrwm darlledu ac Awdurdod S4C er mwyn galluogi sefydlu cyfundrefn rheoleiddio i Gymru;
2. Ffi'r drwydded a grymoedd i godi trethi er mwyn ariannu darlledu cyhoeddus;
3. Grymoedd dros radio mmasnachol, ccymunedol a ttheledu lleol

Dylid nodi y bydd datganoli grym deddfwriaethol yn y meysydd hyn yn golygu y gall Senedd ddatganoledig Cymru benderfynu, fel sy'n bosibl ym mhob maes datganoledig, cadw'r gyfundrefn ddarlledu'n union fel ag y mae yn y lle cyntaf. Byddai datganoli felly yn caniatáu newidiadau esblygol i'r system.

Barn y Gymdeithas

Mae Ofcom wedi methu â gwasanaethu Cymru a'r Gymraeg, ac yn parhau i fethu. Dylid trawsnewid ac ehangu Awdurdod S4C i fod yn 'Awdurdod Darlledu Cymru' gyda dyletswydd statudol, a fydd yn gyfrifol am reoleiddio darlledu yng Nghymru, yn lle Ofcom. Nid Awdurdod S4C y byddai felly.

Byddai cylch gwaith, dyletswyddau a grymoedd y corff newydd yn cynnwys hyrwyddo a normaleiddio'r Gymraeg ar bob llwyfan cyfryngol (gan gynnwys Netflix ac Amazon Prime er enghraifft), gyda grymoedd i osod cwotâu ar radio masnachol a theledu lleol o ran y ganran o'u darlledu sydd yn Gymraeg.

Byddai gan yr Awdurdod ddyletswydd dros hyrwyddo cyfryngau cymunedol, ac yn benodol rhai Cymraeg. Er mwyn sicrhau plwraliaeth ac ystod o leisiau amgen, mae'n bosib y bydd gan yr awdurdod reolaeth dros 'gronfa cynnwys cymunedol' a hynny i hyrwyddo cyfryngau a phlatfformau lleol er mwyn creu system darlledu o'r gwreiddiau i fyny. Yn ychwanegol at hyn, dylid newid model S4C er mwyn iddi allu cynhyrchu gwasanaeth newyddion eu hunain neu gomisiynu cwmni(au) Cymraeg i wneud hynny.

Buddion y gyfundrefn ddatganoledig ar gyfer Cymru a'r Gymraeg

O dan gyfundrefn ddatganoledig, byddai Awdurdod Darlledu Cymru yn sefydlu S4C newydd, y gellir ei chalw yn 'Sianel Cymru' y byddai ganddi gylch gwaith llawer ehangach a fyddai'n cynnwys radio, teledu a gwasanaethau ar-lein. Er mwyn creu gwasanaethau cyfatebol i wlad y Basg a Chatalwnia, credwn felly y dylai'r S4C newydd, neu *Sianel Cymru*, fod yn gyfrifol am:

- 3 sianel deledu Gymraeg - SC1, SC2, SC3
- 3 gorsaf radio Gymraeg - RC1, RC2, RC3
- o leiaf 2 wasanaeth newyddion aml-blattform Gymraeg a gynhrychir yn fewnol - Newyddion Cymru
- Cynnig cefnogaethi fentrau cyfryngau lleol a chymunedol sydd yn cynhyrchu cynnwys Cymraeg

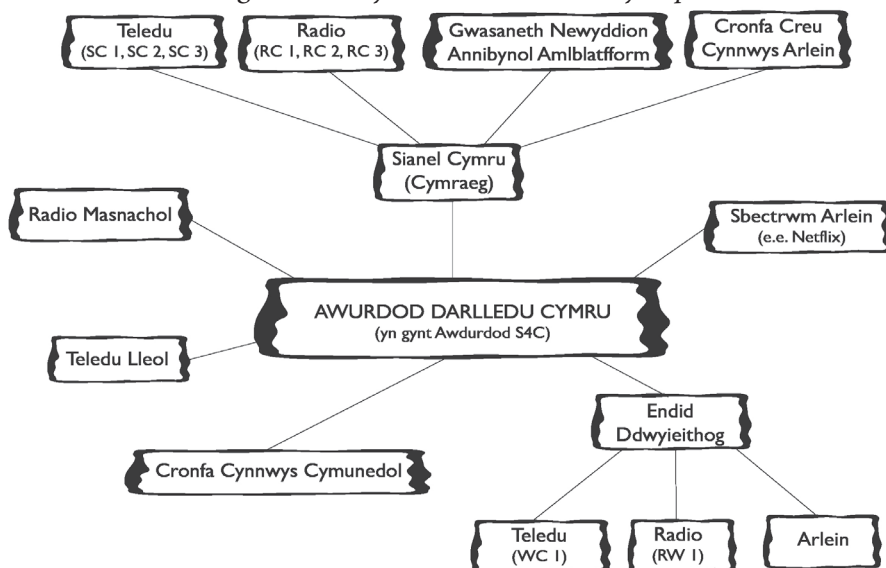
Byddai nifer o'r gwasanaethau hyn yn rhai heb hysbysebion ac yn targedu gwahanol grwpiau demograffeg a grwpiau diddordeb.

Byddai cylch gorchwyl Awdurdod Darlledu i Gymru yn esgor ar dwf yn y cyfryngau cymunedol a chynnwys digidol Cymraeg. Byddai'n diogelu ac ehangu radio a theledu cymunedol Cymraeg, gan ffafrio'r darpariaethau hynny yn lle cyfundrefn Ofcom sydd wedi arwain at gwmnïau mawrion yn cwtogi ar gynnwys Cymraeg a Chymreig.

Byddai Awdurdod Darlledu Cymru hefyd yn sefydlu endid darlledu dwyieithog newydd. Byddai'r endid newydd yn gyfrifol am:

- 1 sianel deledu ddwyieithog Gymreig
- 1 orsaf radio ddwyieithog Gymreig
- 1 gwasanaeth dwyieithog ar-lein Gymreig

Diagram - Strwythur rheoleiddio newydd posib

Maen bwysig cofio y byddai pobl Cymru yn parhau i gael mynediad at gyfryngau Saesneg o weddill ynnysoedd Prydain a'r byd yn ogytal â'r darlledu cynhenid Cymraeg a dwyieithog ychwanegol.

Ariannu'r gyfundrefn

Yn 2015, cyhoeddodd y Gymdeithas bapur ynglŷn ag ariannu darlledu Cymraeg, gan amlinellu opsiynau amgen ar gyfer ariannu darlledu cyhoeddus, gwasanaeth amlblatfform newydd, ac S4C yn benodol². Ymddengys ei fod yn bosib ystyried sawl un o'r argymhellion hynny yng nghydestun ehangach datganoli darlledu yn ei gyfanrwydd.

1. Ariannu'n uniongyrchol gan y Cynulliad
2. Datganoli'r ffi drwydded
3. Ardoll ar wasanaethau, rhyngrwyd, cwmnïau telethrebu, hysbysebion a/neu'r sector preifat

Os byddai corfforaeth darlledu Cymraeg yn goruchwyllo teledu a radio masnachol, yn ogystal â sianeli a gorsafoedd darlledu cyhoeddus, byddai modd codi swm sylweddol ychwanegol wrth werthu gofod hysbysebu ar y platfformau hynny. Fel yng Ngwlad y Basg a Chatalwnia, mae'n debyg mai cyfuniad o ffynonellau ariannol buasai'r datrysiad orau.

Ariannu'n uniongyrchol gan y cynulliad

Yn debyg i'r systemau Basgeg a Chatalaneg, byddai cyfran statudol o gyllid corfforaeth darlledu Cymraeg datganoledig yn dod yn uniongyrchol o Lywodraeth Cymru. Yn 2014, awgrymodd Comisiwn Silk y dylai'r cyfrifoldeb dros ariannu S4C symud o Lywodraeth y Deyrnas Unedig i Lywodraeth Cymru yn ogystal â newidiadau strwythurol eraill. Fodd bynnag, yn ddelfrydol, ac er mwyn sicrhau bod yr arbenigedd a'r gallu yng Nghymru i wneud y penderfyniadau cywir dros ddyfodol darlledu, byddai grymoedd ariannu a deddfu dros y cyfryngau yn cael eu trosglwyddo i Gynulliad Cenedlaethol Cymru. Dim ond datganoli llawn fyddai'n caniatáu i bobl Cymru lunio cyfundrefn sy'n addas iddyn nhw.

Datganoli ffi'r drwydded

Buasai sicrhau ffi drwydded Gymreig yng Nghymru yn gallu talu tuag at ariannu goruchwylwr darlledu o'r fath y mae'r wlad yn ei haeddu; er mwyn pennu pwy fuasai'n berchen ar fastiau a sut caent eu defnyddio, a gosod rheoleiddio annibynnol ar y sector yng Nghymru er mwyn penderfynu faint o newyddion, rhaglenni a cherddoriaeth Cymraeg a Chymreig buasai ar gael - gan hefyd rhoi mwy o sicrwydd i ddarlledu cyhoeddus yng Nghymru ac i S4C yn benodol. Rydym yn sylweddoli y byddai angen cyfnod o amser er mwyn sefydlu cyfundrefn ar wahân i Gymru. Ond gyda ffi'r drwydded ar lefel Brydeinig o dan fygythiad, byddai'n synhwyrol i Lywodraeth Cymru gomisiynu ymchwil ar gostau ac ymarferoldeb sefydlu'r gyfundrefn Gymreig.

Ardoll ar wasanaethau, rhyngwrwyd, cwmnïau telethrebu, hysbysebion a/neu'r sector preifat

Mae mwyfwy o gefnogaeth i'r syniad o gasglu ardoll. Ym mis Rhagfyr 2016, ac yng nghyd-destun gweithgareddau busnes Facebook a Google, cyhoeddodd yr academydd blaenllaw Leighton Andrews ei fod yn "gwbl gefnfnogol o'r syniad bod angen camau adfer ar lefel genedlaethol, megis ardoll ar refeniw gyfryngwyr rhyngwrwyd"³. Yn ein papur 'Ariannu Darlledu Cymraeg', dangoswyd bod trosiant ac elw cwmnïau mawrion, megis TalkTalk, EE, BSkyB a Google, wedi parhau i gynyddu'n sylweddol er gwaethaf y dirwasgiad ac yn wyneb toriadau enfawr i ddarlledu cyhoeddus. Dangoswyd hefyd y byddai ardoll o 1% yn unig ar drosiant y cwmnïau hyn yn unig (yn seiliedig ar ffigyrau 2013) yn codi dros £150 miliwn yn flynyddol ar lefel Brydeinig. Trwy ymestyn yr ardoll i gwmnïau mawrion eraill, megis Facebook, Vodafone a Virgin Media, gellir codi swm sylweddol er mwyn ariannu darlledu cyhoeddus ar draws gwledydd Prydain gyda chyfran deg ohono yn mynd yn uniongyrchol at gorfforaeth darlledu Cymraeg a gwasanaethau presennol a newydd.

Ymysg materion eraill, bydd angen dileu'r eithriad i ddeddfu ar ddarlledu sydd ym Mesur Cymru. Yn ogystal â phwerau dros ffi'r drwydded, bydd angen ymestyn yr hawl bresennol sydd gan Senedd Cymru i godi trethi newydd er mwyn iddyn nhw ystyried codi ardoll newydd ar ddarlledwyr preifat ac eraill.

Casgliadau

Credwn fod datganoli darlledu yn cynnig cyfle am gyfnod newydd i'r Gymraeg ynghyd â bywiogi ein democratiaeth a'n holl gymunedau yng Nghymru. Drwy ddatganoli'r cyfrifoldeb i Gymru, byddai modd troi Awdurdod S4C yn "Awdurdod Darlledu i Gymru" sef rheoleiddiwr ar gyfer yr holl sbectrwm a fyddai'n galluogi ehangu a normaleiddio'r Gymraeg ar bob plattform.

Grŵp Digidol, Cymdeithas yr Iaith Gymraeg

Ionawr 2017

#DatganoliDarlledu

post@cymdeithas.cymru

Atodiad 1:

Llyfryn Polisi 'Darlledu yng Nghymru' (1970)

Cymdeithas yr Iaith Gymraeg

Cymdeithas yr Iaith Gymraeg

Awdurdod Darlledu i Gymru-NAWR

PAM MAE DARLLEDU'N BWYSIG

Mae'r teledu a'r radio yn rhannau sylfaenol o fywyd beunyddiol y mwyastrif o bobl Cymru, a chan mai gwasanaeth a grewyd yn Llundain ydyw, mae'n wasanaeth darlledu sylfaenol Seisnig. O'r herwydd, cyflhira ein pobl i feddwl fel Saeson ac i anghofio'r Gymraeg.

Mae'r gyfundrefn ddarlledu bresennol yng Nghymru yn radd i ladd yr iaith Gymraeg a'i gwareiddiad.

RHAI FFEITHIAU:

Teledu	
Oriau o Gymraeg yn 1969-70	660 awr
Oriau o Saesneg	11,040
Radio	
Oriau o Gymraeg	699 awr
Oriau o Saesneg	23,502

POLISI CYMDEITHAS YR IAITH

1. Awdurdod Darlledu Annibynnol i Gymru gydag awdurdod llwyr dros ddarlledu yng Nghymru a chyfrifoldeb i sicrhau fod pob rhan o Gymru yn derbyn ei wasanaeth.
2. Sianel deledu Gymraeg a sianel deledu Saesneg.
3. Tonfedd radio Gymraeg a thonfedd radio Saesneg.

Cydnabyddwn na ellir gwneud hyn dros nos; ond dylid dechrau ar unwaith drwy sefydlu sianel deledu Gymraeg, fel y prif flaenoriaeth, i ddarlledu lleiafswm o 3 awr y noson, a graddol ddatblygu hyn yn wasanaeth llawn. Dylid darparu mwy o raglenni Saesneg o Gymru i lenwi'r bylchau a greid yng ngwasanaeth presennol B.B.C. Cymru a H.T.V.

A YW HYN YN YMARFEROL

A Ar hyn o bryd mae un sianel UHF heb ei llenwi. Rhaid sicrhau y rhoddir hon i'r Gymraeg.

B Cyfrifoldeb mesol y Llywodraeth yw sicrhau yr arian angenrheidiol i wasanaeth o'r math yma - drwy grant uniongyrchol. Os oes ewyllys gennym nid oes unrhyw anhawster anorchfygol - dangosodd gwledydd eraill, megis yr Yswidwr, hynny i ni.

PA GAMAU A GYMERODD Y CYMDEITHAS?

- a) wedi diffinio'n hamcanion yn fanwl mewn llyfryn "Darlledu yng Nghymru". (10c o'r Swyddfa).
- b) wedi gohebu â'r awdurdodau, eu deisebu, danfon dirprwyasthau atynt i drafod y mater.
- c) wedi cynnal ymryd, taith gerdded a gwynosau i geisio cyffroi cydwybod yr awdurdodau i weithredu.
- d) ar ôl ymgyrchu fel hyn, ysgrifenasom at y prif awdurdodau darlledu yn Llundain (cadeiryddion y B.B.C. a'r I.T.A. a'r Gweinidog Post) yn gofyn iddynt ddatgan yn glir erbyn y Sulgwyn a oeddynt o blaid sefydlu sianel deledu Gymraeg neu beidio.

YMATEB YR AWDURDODAU

A Dywedodd Cyngor Darlledu Cymru y B.B.C. nad oedd ganddynt hwy y grym i weithredu ein cynigion - am y geirw am benderfyniad gwleidyddol. Sefydlasant bwyllgor gwaith i ymchwilio i gost sianel deledu Gymraeg.

B Nid oedd yr Awdurdodau yn Llundain yn barod i'w rystyriaeth ddirifol i'r mater o gwbl.

OHERWYDD EIN HANFODLONRWYDD AR ATEBION YR AWDURDODAU YN LLUNDAIN RHAID OEDD I'R CYMDEITHAS GYMRYD Y CAMAU DIRIFOL CANLYNOL:

- a) Dringo mastiau i geisio atal y gwasanaeth.
- b) Torri i mewn i adeiladau'r cyfryngau darlledu a gwneud niwed cyfyngedig i eiddo.

Daethpwyd a chyhuddiad dirifol o "gynllwynio" yn erbyn ein haelodau am hyn.

Gresynwn ein bod wedi gorfod cymryd y camau dirifol hyn, ond yn wyneb gwrthodiad yr awdurdodau i ymateb i bob dull arall nid oedd gennym ddewis. Wyneb yn wyneb a marwolaeth iaith, a'i gwareiddiad, peth bychan yw niweidio eiddo.

Y FFORDD YMLAEN

Gwrthod talu treth teledu

Galwn ar holl bobl Cymru i wrthod talu treth teledu o hyn allan hyd nes y sefydlir sianel deledu Gymraeg. Danfonwch eich enw i swyddfa'r Gymdeithas os ydych am ymuno yn yr ymgyrch hon. Sarhad ar Gymro yw talu treth i gynnal gwasanaeth darlledu sy'n lladd iaith ei wlad.

RADIO ANNIBYNNOL Y CYMDEITHAS

Dechreuwn ddarlledu ein gwasanaeth radio Gymraeg ein hunain cyn y gaef. Galwn ar ein cefnogwyr i beidio â thalu'r dreth teledu ac anfon yr arian (£6 y flwyddyn) yn hytrach i Gronfa Radio Annibynnol y Gymdeithas.

Ysgrifennwch at y Gweinidog Post yn Llundain ac at eich A.S gan bwyso arnynt na all Cymru fforddio bod heb Awdurdod Darlledu Annibynnol yn hwy, os yw'r Gymraeg i fyw.

PENDERFYNIAD GWLEIDYDDOL FYDD CYMREIGIO'R CYFRYNGAU DARLLEDU A RHAID I BOBL CYMRU WNEUD EU LLAIS YN EGLUR YN Y MATER HWN.

Atodiad 2:
Gwlad y Basg - Sianeli a Gorsafoedd *Euskal Irrati Telebista* (EiTB))

TELEDU	Lansiwyd	Iaith	Cynnwys	Cynulleidfa
ETB 1	1983	Basgeg	newyddion, adloniant, rhaglenni dogfen, chwaraeon, rhaglenni pobl ifanc, rhaglenni plant, ffilmiau	Cyffredinol
ETB 2	1986	Sbaeneg	newyddion, adloniant, rhaglenni dogfen, chwaraeon, rhaglenni pobl ifanc, rhaglenni plant, ffilmiau	Cyffredinol
ETB 3	2008	Basgeg	Adloniant	Plant/Pobl Ifanc
ETB 4	2014	Dwyieithog	Chwaraeon	Cyffredinol
ETB Sat		Dwyieithog	Diwylliant Basgeg	Sbaen ac Ewrop
Canal Vasco		Dwyieithog	Diwylliant Basgeg	America Ladin
RADIO	Lansiwyd	Iaith	Cynnwys	Cynulleidfa
Euskadi Irratia	1982	Basgeg	Newyddion/radio siarad	Cyffredinol
Radio Euskadi		Sbaeneg	Newyddion/radio siarad	Cyffredinol
Euskadi Gazeta		Basgeg	Cerddoriaeth	Pobl ifanc
EiTB Irratia		Dwyieithog	Diwylliant/cerddoriaeth	Cyffredinol
Radio Vitoria <small>Radio lleol i ddinas Vitoria</small>		Sbaeneg	Newyddion/radio siarad	Cyffredinol

Atodiad 3:
Catalwnia - Sianeli a Gorsafoedd
Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCRTV)

TELEDU (Televisió de Catalunya)	Lansiwyd	Iaith	Cynnwys	Cynulleidfa
TV3/TV3 HD	1983 <small>Lansiwyd yr HD yn 2007</small>	Catalaneg	newyddion, adloniant, dramaau, chwaraeon, ffilmiau rhaglenni dogfen, diwylliant	Cyffredinol
EI 33	1988	Catalaneg	Dogfen, diwylliant	Cyffredinol
TV3CAT	1995	Catalaneg	Cyfuniad o gynnwys TV3 ac EI 33	Rhyngwladol
3/24	2003	Catalaneg	Newyddion <small>24-awr y dydd</small>	Cyffredinol
Super3	2009	Catalaneg	Adloniant	Plant/Pobl Ifanc
Esport 3	2010	Catalaneg	Chwaraeon	Cyffredinol
RADIO (Catalunya Ràdio)	Lansiwyd	Iaith	Cynnwys	Cynulleidfa
Catalunya Ràdio	1983	Catalaneg	Cyffredinol <small>24-awr y dydd</small>	Cyffredinol
Catalunya Música	1987	Catalaneg	Cerddoriaeth <small>24-awr y dydd</small>	Cyffredinol
Catalunya Informació	1992	Catalaneg	Newyddion <small>24-awr y dydd</small>	Cyffredinol
iCat FM	2006	Catalaneg	Pobl ifanc <small>Amblatfform - ar y we</small>	Pobl ifanc

ATODIAD 4

Cwestiynau Ymgynghorol:

Sianel Pedwar Pwy? Datganolwn Ddarlledu

A. Cyflwyniad

Mae Llywodraeth Prydain yn cynnal adolygiad o S4C eleni; mewn datganiad y llynedd am gyllid y darlledwr, dywedon nhw:

"Er mwyn sicrhau bod gan S4C ddyfodol cryf a chynaliadwy i barhau i ddarparu gwasanaeth o'r radd flaenaf, mae'r Llywodraeth hefyd yn bwriadu cynnal adolygiad cynhwysfawr yn 2017. Bydd yr adolygiad yn edrych ar gylch gwaith, trefniadau llywodraethu a chyllid S4C i sicrhau bod y darlledwr yn dal i allu bodloni anghenion cynulleidfaoedd sy'n siarad Cymraeg yn y dyfodol a buddsoddi mewn rhaglenni uchel-ansawdd. Bydd y cyllid ychwanegol a gyhoeddwyd heddiw yn sicrhau sefydlogrwydd ariannol drwy'r broses adolygu."

Mae Gweinidogion y Llywodraeth hefyd yn dweud bod hyn yn gyfle i drafod datganoli darlledu gan ddatgan bod trafodaeth am ddatganoli'n 'anochel' yn rhan o'r adolygiad.

Tra bod cannoedd o sianeli teledu Saesneg a gorsafoedd radio Saesneg, un sianel deledu ac un orsaf radio yn y Gymraeg yn unig sydd gennym.

Rhwng 2010 a 2015, gwnaed toriadau o 40% i gyllideb S4C gan Lywodraeth Prydain. Arbedodd y Llywodraeth 93% o'u grant i'r unig sianel Gymraeg. Ceision nhw wneud toriadau pellach y llynedd ond bu'n rhaid iddynt newid eu meddwl.

Dywedodd manifesto'r Ceidwadwyr yn 2015 y byddent yn "diogelu arian ac annibyniaeth olygyddol S4C."

B. Cwestiynau i sbarduno trafodaeth mewn grwpiau bach:

1. Y cyd-destun

Pa fath o gyfryngau sydd eu hangen ar Gymru?

Beth yw'r prif gryfderau gyda darlledu yng Nghymru?

Beth yw'r prif broblemau gyda darlledu yng Nghymru?

2. Datganoli

A ddylid datganoli darlledu i Gymru?

Os felly, beth yw'r pethau pwysicaf i'w datganoli?

Beth fyddai'r pethau pwysicaf i'w datganoli'n gyntaf?

3. Swyddogaethau S4C

Beth ddylai fod rôl S4C? A ddylai fe fod yn gyfrifol am fwy o sianeli teledu? Os felly faint? Ar gyfer pwy?

A ddylai S4C fel corff cynnal gorsaf(oedd) radio? Os felly faint? Ar gyfer pwy?

A ddylai S4C fod yn gyfrifol am ddarlledu yn ieithoedd eraill yn ogystal â'r Gymraeg?

Beth ddylai S4C ei wneud ar blatfformau digidol?

Beth ydych chi'n meddwl am y cynigion penodol hyn?

1) Ehangu cylch gwaith a chynyddu cyllideb S4C er mwyn iddi lwyddo a hynny ar ragor o blatfformau, er enghraifft drwy sefydlu ail orsaf radio.

2) Newid Awdurdod S4C o fod yn gorff un sianel i fod yn 'Awdurdod Darlledu i Gymru' sydd gyda'r grym i reoleiddio sawl maes, gan gynnwys radio masnachol a theledu lleol.

Byddai hynny'n golygu bod modd gosod cwotâu ar y darparwyr preifat hyn i ddarparu fan leiaf hanner eu hallbwn yn Gymraeg.

3) Dylai fod gan S4C yr hawl, y capasiti a'r adnoddau i gynhyrchu cynnwys ei hun, er enghraifft gwasanaeth newyddion, ac i lenwi'r bylchau yn y ddarpariaeth.